

Gemeente van Christus,

Petrus wil er nog wel eens wat bekaaid vanaf komen, in de schriftgedeelten waarin hij een rol speelt: vaak reageert hij nogal impulsief. Of blijkt hij als het erop aankomt bepaald geen held. Maar vanochtend is dat anders. Hij laat zich van een ongekend moedige en - in mijn beleving zeker ook - inspirerende kant zien. Handelingen 10 is een centraal hoofdstuk in dit bijbelboek. Het beschrijft een cruciaal gebeuren in de nog zo jonge geschiedenis van het christelijk geloof: de grens tussen het Joodse volk en de andere volken wordt tamelijk doorbroken. En de onaantastbaar geachte Wet van Mozes, de Thora wordt op een aantal punten radicaal opnieuw geformuleerd. En dat is werkelijk ongehoord.

Cornelius is een Romeinse centurion. Dat is een hoofdman over honderd soldaten, zoals alle lezers van Asterix wel weten. Een heiden en een bezetter. Een vijand. Hij belichaamt zo'n beetje alles wat Joden onrein vinden. Met iemand als Cornelius ga je als rechtgeaarde Jood niet om.

Nu gebeurt er meteen in het begin van dit hoofdstuk al iets zeer uitzonderlijks: door middel van een engel openbaart God zich aan deze niet-jood!

Wij lezen daar waarschijnlijk zo maar overheen. Maar voor de gelovigen in die tijd is dit werkelijk onvoorstelbaar. Dat God zich buiten de grenzen van zijn eigen volk om (!) zó laat kennen.

“God heeft jou wel gezien, Cornelius”, zegt de engel. “Jouw vroomheid en oprechtheid zijn niet onopgemerkt gebleven. Evenmin hoe jij je bekommert om de armen. Hoe je bidt.

Hoe jij innerlijk in elkaar steekt is niet verborgen gebleven voor Gods ogen.

Stuur een paar mannen naar Petrus toe. Hij verblijft in Joppe. En laat hem naar jou toe komen.”

Een dag later openbaart God zich ook aan Petrus. Hij krijgt een visioen. Een wonderlijk visioen: al die dieren, rein en onrein die daar door elkaar heen krioelen op dat hemelse tafelkleed. Toe maar, Petrus, slacht ze maar, eet ze maar op, rein of onrein... Wat God rein verklaart, mag jij niet voor onrein houden. Alsof de hemel voor even open gaat en God aan Petrus laat zien hoe het er dáár aan toegaat.

Maar de reinheidswetten, die voorschrijven wat je wel en wat je niet mag eten, zitten Petrus als wetsgetrouwe Jood zó in het bloed, dat die hemelse Stem het tot 3x toe moet zeggen.

En dan nóg begrijpt Petrus niet werkelijk niet wat hij nu heeft gezien en gehoord.

Zó vast zit hij in wat de traditie hem vanouds heeft overgeleverd. Het staat immers in de Thora, de heilige Wet, door Mozes opgetekend! Gods woord!

Er begint Petrus een licht op te gaan als er drie mannen voor de deur staan die vragen of hij mee wil gaan naar Cornelius. En die hem vertellen dat ook Cornelius een visioen heeft gehad.

Hij gaat met hen mee, gaat bij Cornelius binnen en spreekt met hem. En hij zal hem daarna dopen.

Zijn droomgezicht heeft hem duidelijk gemaakt dat voor God het onderscheid tussen Jood en heiden is verdwenen. Dat de scheidslijn daar niet langer loopt.

Inhoudelijk gaat het in dit verhaal over de ingrijpende opheffing van een aantal reinheidsgeboden: dat er in Gods ogen geen sprake meer is van onreine dieren, laat staan van onreine mensen.

Maar het gaat ook over iets anders, denk ik: over hoe jouw geloofsbeleving, de geloofstraditie waarin je bent geworteld en opgegroeid, je vast kan zetten. Hoe je als het ware gevangen kunt zitten in wat jou in die traditie is overgeleverd. Waar dat gebeurt, is de traditie van middel tot doel geworden, zou ik denken.

Voor Joodse gelovigen in die dagen was de Thora onaantastbaar.

Vandaar de woede, toen Jezus er in hun ogen aan begon te morrelen. En hij aan wat vaststaand leek, heilig, ineens een heel nieuwe uitleg gaf. De sabbat is er voor de mens; de mens is er niet voor de sabbat, toch? Waarom zou je dan geen graankorrels mogen plukken op sabbat?

Hij ging aan tafel met hoeren en tollenaars. Onbestaanbaar! Die zijn immers onrein!

Hij raakte melaatsen aan en genas hen. Ook onrein, even onbestaanbaar. De Thora was er volstrekt helder over wat er met zulke mensen moest gebeuren.

Niet wat de mond ingaat kan jou onrein maken, maar wat er uit je mond komt wel, zei Jezus. Hoe jij oordeelt over anderen. Hoe je roddelt, of de waarheid verdraait.

Allemaal heilzaam gewrik aan vaststaande zekerheden (in mijn beleving).

Maar ook: allemaal olie op het heilige vuur van sommige schriftgeleerden en farizeeën.

Door wat Jezus zei en deed was er dus al de nodige beweging gekomen in hoe je met de Thora om zou kunnen, of moeten gaan. Maar aan één ding had Jezus altijd vastgehouden: hij voelde zich ertoe geroepen om, met de naderende eindtijd in zicht, zich volledig te geven aan de hervorming van Israël. Hij hoopte vurig dat de mensen zouden gaan geloven in en leven naar de geest van de Wet ipv naar de letter ervan. Dat niet de angst voor Gods toorn, maar het vertrouwen in Gods liefde de kern zou gaan vormen van het Joodse geloof.

En als Israël zó zou gaan geloven, dan zouden de volken als gevolg daarvan vanzelf naar Sion toestromen.

Zo beschouwd was er dus helemaal geen noodzaak om aan zending onder de heidenen te doen.

Petrus gaat in dit verhaal een wezenlijke stap verder dan Jezus zelf was gegaan. Als Jezus werkelijk de Messias was, dan is Hij dat niet alleen voor Israël, maar voor alle volken. Voor alle mensen. Dan vallen alle verschillen, alle grenzen tussen mensen weg. "In Christus is noch west noch oost, in hem noch zuid of noord. Eén wordt de mensheid door zijn troost, de wereld door zijn woord."

Dat geeft mooi weer wat er tot Petrus doordringt in dit verhaal. Wat hem helder voor de geest komt te staan. "De dienst aan hem/aan Christus is 't gouden koord, dat allen samenbindt." En niet of je Jood bent of uit de andere volken afkomstig.

Daar gaat het om. Dáár komt vanaf nu een scheidslijn te liggen: tussen mensen die - al of niet bewust - in de geest van Christus willen leven. En mensen die dat niet willen.

Mensen die zich geroepen voelen tot mededogen, barmhartigheid, liefde. En mensen die uitsluitend op zichzelf zijn gericht.

Het bijzondere van wat Petrus doet is dus niet alleen dat hij een radicaal nieuwe invulling geeft aan bepaalde onderdelen van die aloude Thora. Maar dat hij ook nog eens een zeer ingrijpende stap verder zet dan Jezus zelf had gedaan.

Ik vermoed dat wij als wij dit verhaal lezen, het misschien een mooi of bijzonder verhaal kunnen vinden. Of vreemd, dat kan ook. Maar dat we niet doorhebben hoe onvoorstelbaar revolutionair het is wat hier gebeurt. En wat voor enorme consequenties het heeft gehad voor bijvoorbeeld het Godsbeeld van de mensen in die dagen. God houdt zich ineens niet meer aan de landsgrenzen van Israël, in tegenstelling tot wat de schriftgeleerden altijd beweren. God houdt zich ook niet meer aan de reinheidswetten van de Thora, door Mozes overgeleverd.

Het is ongehoord wat hier gebeurt. Petrus zal er dan ook behoorlijk over aan de tand worden gevoeld, als hij straks terug is in Jeruzalem.

Hij zal stuiten op woede en onbegrip: Petrus, man! Waar ben jij toch in Góds naam mee bezig geweest, daar met die Cornelius!? Er zijn toch zeker wel grenzen aan wat kan en mag!

Je ziet het altijd weer gebeuren, waar aloude geloofswaarheden ineens blijken te wankelen. Omver vallen en plaatsmaken voor nieuwe. "Maar we hebben toch altijd geleerd dat.....er staat toch duidelijk in de bijbel dat...de dominee heeft ons vroeger toch altijd vanaf de kansel voorgehouden dat....

En als we aan dit soort dingen beginnen te morrelen dan dondert straks álles in elkaar!"

Is dat zo?

Over wat er concreet in dit verhaal op het spel staat, zullen wij ons niet druk meer maken. We liggen er niet wakker van, van wat Petrus hier doet en zegt.

Maar ook wij zitten op onze manier natuurlijk maar al te vaak vast in onze geloofsopvattingen. In wat wij van huis uit hebben meegekregen en in de kerk altijd te horen hebben gekregen. Ook wij hebben onze vaststaan de ideeën en opvattingen, waaraan liever maar niet getornd moet worden. Dan worden we ook kwaad. Of op zijn minst onzeker.

En toch.....

Wat een geweldige stap voorwaarts zou het zijn - in mijn beleving tenminste - als de Paus, met de moed van zijn voorganger Petrus voor ogen, bijvoorbeeld het celibaat zou afschaffen. En eindelijk eens het priesterambt open zou stellen voor vrouwen.

Of binnen onze PKN: als er toch eens een regenboogvlag op alle kerktorens zou wapperen. Niet één uitgezonderd.

Of als we de overtuiging dat ons geloof het enige ware is (Jezus heeft het toch immers zelf gezegd, dominee: Ik ben de weg en de waarheid en het leven. Niemand komt tot de Vader dan door mij?) zouden durven loslaten, in het besef dat God oneindig veel groter is dan alleen onze Christelijke traditie kan bevatten. Dat het besef door zou breken dat er vele wegen naar de top van de berg leiden, maar dat vanaf de top het uitzicht voor iedereen gelijk is.

Wat zou zo'n stap doen met jouw geloofsbeleving? Met je Bijbelopvatting?

Wat gebeurt er met jou als theologen beweren dat de Bijbel niet Gods woord is van kaft tot kaft, maar een mensenboek, waar iets van de Heilige Geest doorheen fladdert, weliswaar. Maar toch: een boek waarin mensen door alle tijden heen iets hebben opgeschreven van wat hen tot in hun ziel heeft geraakt. Van waarin zij iets van Gods hand in de loop er dingen hebben ontdekt.

Die is voor meesten van ons niet meer zo spannend, denk ik.

Maar wat gebeurt er met jou als theologen beweren dat God geen persoon is. Geen Vader in de hemel, alleen bij wijze van spreken. Als beeld.

Geen instantie die ingrijpt. Maar eerder iets als een onverklaarbaar energieveld waaruit we allemaal uit voort zijn gekomen, dat ons allen draagt, waarvan we allemaal deel uit maken. **En waar we nooit uit kunnen vallen.**

Voor traditionele gelovigen zijn dit soort gedachten waarschijnlijk als vloeken in de kerk.

Voor buitenkerkelijken zou het juist een nieuwe opening tot de weg van God en Jezus Christus kunnen zijn. En voor jou? Misschien lost zo'n totaal ander beeld van God wel bepaalde vragen op, waar je al lang mee rondliep. En maar niet uitkwam.

De stap die Petrus vandaag zet is ongehoord moedig en revolutionair.

Een schokgolf ging door de Joodse en de nog piepjonge christelijke traditie.

In de wetenschapsfilosofie noemen ze zoiets een paradigmashift: ineens zie je de werkelijkheid, van je geloof in dit geval, in een heel nieuw ander licht. Alsof je blikveld dat eerst zó was (..) ineens veel wijder wordt (.....).

Even prachtig als spannend is dat!

En er kan je uiteindelijk niets gebeuren: want God is oneindig veel groter dan alles wat wij over hem bedenken. Om de grote kerkvader Augustinus te citeren: "Als je denkt iets van God begrepen te hebben, dan heeft wat jij denkt te begrijpen niets met God te maken."

Dat maakt ons als het goed is bescheiden. En bereid op zoek te gaan. Naar hoe ons geloof hier en nu van betekenis kan zijn.

Heer, raak ons aan met Uw adem / geef ons een vergezicht.

Wijs ons nieuwe wegen / geef op uw waarheid zicht.

Amen.